

DOBA OBALOVÁ

AUTOR

Recyklohraní, o.p.s., Mgr. Petra Rabušicová, Ing. Terezie Pačesová

ZÁMĚR

Žák si uvědomuje roli obalů, se kterými se setkává. Žák si uvědomí existenci různých druhů obalů. Vyzkouší si, jak lze upotřebený obal použít.

CÍLOVÁ VĚKOVÁ SKUPINA

I. stupeň ZŠ, 3. – 5. třída

KLÍČOVÉ CÍLE

Žák si uvědomí, co je obal. Žák si uvědomí vlastní zkušenosti s obalem (materiál, přiměřenost, funkčnost). Žák reflektuje varianty nákupu zboží bez obalu, s obalem, který lze opětovně použít, dobře materiálově recyklovat, energeticky využívat a s obalem, který nelze nikterak následně využívat. Žák si stanoví kritéria pro výběr obalu s ohledem na environmentálně odpovědné spotřebitelské jednání.

KLÍČOVÉ POJMY

Druhy obalů a jejich rozdělení, zpracování obalu, malá i velká balení, či recyklace, nahrazení obalu jednotlivých potravin bezobalnou variantou

ZÁKLADNÍ INFORMACE K TÉMATU:

Obaly mají nepochybně svoji důležitou funkci, ale je potřeba jich využívat takové množství? Zejména jednorázové obaly zvyšují produkci odpadů. V roce 2015 bylo v ČR použito 506 800 tun jednorázových spotřebitelských obalů. V reakci na záplavu obalů vznikají tzv. bezobalové obchody, kde se dá nakoupit částečně, nebo zcela do vlastních nádob či obalů. Tento způsob prodeje testuje v Praze nezisková organizace Bezobalu.org. Bez obalu lze nakoupit i na trhu, ale i v konvenčním obchodě máme u mnoha zboží volbu alespoň přiměřeného obalu či obalu na opakované použití.

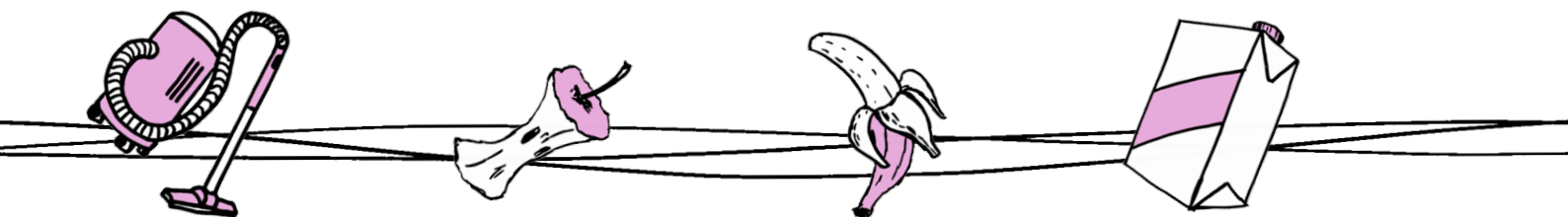
- 72 % Čechů aktivně třídí odpad a každoročně do kontejnerů odnese každý více než 42 kg papíru, plastů, skla či nápojových kartonů. 1 Čech patří k nejlepším v Evropě! Gratulujeme! Ale je tolik obalů potřeba?
- Plastové blistry předbalených uzenin a sýrů umožňují udržet potravinu déle čerstvou a bezpečně ji dopravit ke spotřebiteli, průměrně ale váží 6x – 15x víc, než obalový materiál při nákupu u pultu.
- Cena za pohodlí bývá vysoká. Například na jednu kávovou kapsli s 8 g kávy připadá 5 g odpadu zejména hliníku a jeho sloučenin. K recyklaci se dostane jen zlomek těchto obalů. Přitom na 1 tunu hliníku je třeba vytěžit 4 tuny bauxitu a navíc vzniká půl tuny nebezpečného toxického odpadu, který může způsobit velké ekologické škody.

DOBA TRVÁNÍ

45 minut - základní vyučovací hodina

MÍSTO

Školní třída

POMŮCKY/MATERIÁL

Různé druhy obalů na kartičkách, odlišné materiály, příklady skutečných obalů, které zajistí učitel nebo po domluvě i žáci, promítací technika pro motivační video.

POPIS PROGRAMU VČETNĚ METOD PRÁCE:**AKTIVITA 1 - VÍTEJTE U RODINY ŠETRNÝCH**

Cíl: Seznámit žáky s druhy obalů u spotřebního zboží i potravin. Pomocí prevence eliminovat vznik odpadu z obalů.

Metoda: Slovní, vyprávění, diskuze

Časová dotace: 15min.

Pomůcky: Různé druhy obalů na kartičkách (používané dále v aktivitách 2 a 3), případně příklady skutečných obalů, které zajistí učitel nebo žáci (používané dále v aktivitách 2 a 3), poslouží jako uvedení do tématu. Text rodiny Šetrných.

Postup: Učitel žákům přečte příběh:

Rodinu Šetrných, tvoří máma, táta, Anička a Pepa. Anička chodí do 3. třídy a Pepa do 5. třídy. Anička a Pepa musí doma pomáhat rodičům s úklidem. Často vynáší vytríděné odpady do barevných kontejnerů. U vynášení odpadů se děti střídají a mnohdy se dohadují, kdo je právě na řadě.

To děti vedlo k tomu, aby se zamyslely, jak chodit s odpadem co nejméně. Ve škole si s paní učitelkou povídaly, že je odpadu opravdu mnoho a jak by tomu mohly zamezit. Aničku i Pepu to moc zaujalo a začali mamince radit i doma.

Sledovali, kolik se doma odpadu tvoří a jaký. Zejména děti přemýšlely, které potraviny jsou v menším množství obalů, nebo je lze koupit bezobalově. S rodiči vše podrobně probraly a sepsaly možné kroky ke zlepšení:

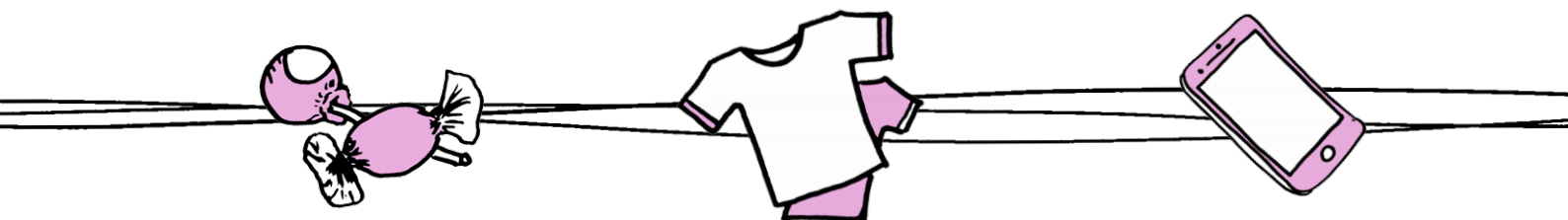
- Mamince pořídí na nákupy na trh koš, aby mohla volnou zeleninu nakupovat přímo do něj.
- Budou dávat přednost větším balením drogistického zboží (např. prací prášek), nebo obalům, které lze znovu naplnit (např. tekuté mýdlo). Anička má chuť zkusit si nějaký čistící prostředek vyrobit společně s maminkou. Na internetu viděla spoustu typů na vlastní leštadlo na okna či vlastní tekuté mýdlo.
- Přestanou od maminky vyžadovat brčka, zejména brčka s příchutí na mléko, maminka jim koupí velké balení instantního nápoje, ze kterého si připraví nespočet hrnečků lahodného nápoje. Navíc si budou moci zvolit množství, aby nápoj nebyl příliš sladký.
- Pořídí si jogurtovač a budou si jogurty vyrábět doma, v létě si zavaří nejrůznější ovoce, aby si je mohly případně ochutit.
- Budou se snažit vymyslet, jak některé obaly dále využít např. jako stojan na pastelky, prázdné skleněné láhve od potravin na kompoty atd.

Poradíte rodině Šetrných další možnosti?

Otázky učitele: (Učitel současně ukazuje vhodné příklady z kartiček či skutečných obalů)

- Co je to vůbec obal?
- Znáte různé obaly, od hraček, potravin, spotřebního zboží?
- Třídíte doma obaly do barevných třídících tašek?
- Co je příčinou, že je obalů od potravin i spotřebního zboží takové množství?
- Můžeme každý z nás nějak přispět k tomu, aby bylo odpadu z obalů méně? Jak?
- Kolik odpadu vč. obalů týdně vyhodíte?
- Co byste doma mohli dělat jinak, aby vznikalo méně odpadů z obalů?

Závěr: Společná diskuze nad otázkami.

Motivační video je možné zařadit dle uvážení pedagoga například do úvodu vyučovací hodiny.

www.youtube.com/watch?v=73sGgmZoMBQ

AKTIVITA 2 - OBALY OD POTRAVIN – ANEB PEPA A ANIČKA EXPERIMENTÁTORŮ, ZKUSME TO S NIMI!

Cíl: Seznámit žáky s obaly od potravin, s možnostmi jejich eliminace, případně nahrazením lépe recyklovatelným obalem nebo zvolení cesty bezobalového nakupování, reflexe problematiky a přijetí zodpovědnosti.

Metoda: Práce ve skupině, pozorování, vlastní úvahy, diskuze

Časová dotace: 15 min.

Pomůcky: Sada kartiček s různými druhy obalů jogurtů - odlišné materiály/velikosti/strategie využívání, případně i příklady skutečných obalů, které zajistí učitel, nebo donesou žáci.

Postup:

1. Učitel žáky rozdělí do skupinek po cca 5.
2. Každá skupinka dostane jeden pracovní list se skupinou potravin:
  1. maso/uzeniny, 2. zelenina/ovoce, 3. mléčné výrobky, 4. cukrovinky, 5. nápoje.
3. Žáci se pokusí vymyslet, v jakých obalech se potraviny dané skupiny objevují a zároveň se zkusí zamyslet nad tím, jak obaly na potravinách omezit tak, aby jich bylo co nejméně, byly lépe recyklovatelné (omezení obalů z více různých materiálů) nebo kde a jak nakupovat bezobalově. Žáci dostanou jako nápovědu kartičky, kde jsou vyobrazeny tyto možnosti (případně i reálné obaly):
  - Jogurt v plastovém obalu + Al-víčko – malé balení
  - Jogurt v tenkostěnném plastovém obalu + papírový obal + Al víčko – malé balení
  - Jogurt ve skle – velké balení
  - Jogurtovač
4. Učitel klade otázky a diskutuje o druzích potravin a množství jejich obalů. Probere se žáky výhody/...nevýhody jednotlivých obalů vč. druhů materiálů z příkladu z kartiček.
5. Každá skupinka napíše do malého listu zadanou skupinu potravin (viz. bod 2) a nalezené možnosti a vymyšlené strategie k omezení vzniku obalových odpadů.
6. Všechny malé listy od jednotlivých skupin se nalepí na velký formát papíru, který se dá na nástěnku.

Závěr: Společná diskuze nad tématem, shrnutí.

AKTIVITA 3 - OBALY OD SPOTŘEBNÍHO ZBOŽÍ/OD POTRAVIN

Cíl: Seznámení se s obaly od spotřebního zboží/potravin, možnostmi jejich eliminace či nahrazení lépe recyklovatelným obalem nebo zvolení cesty bezobalového nakupování, reflexe problematiky a přijetí zodpovědnosti.

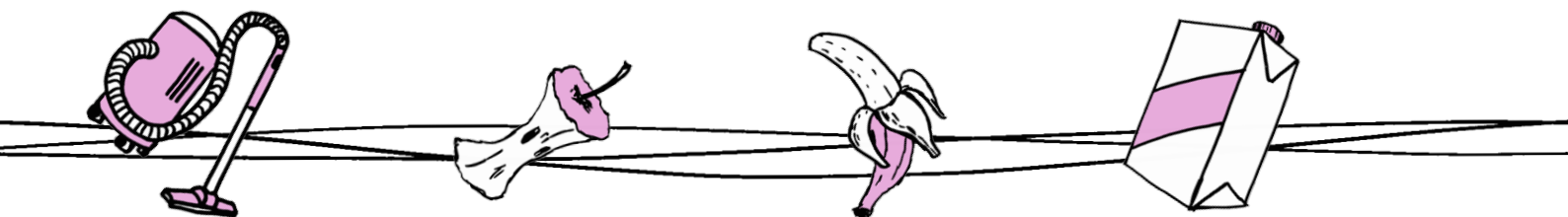
Metoda: Práce ve skupině, pozorování, vlastní úvahy, diskuze

Časová dotace: 15 min.

Pomůcky: Pracovní list, případně příklady skutečných obalů uvedených na pracovním listě – zajistí učitel či po dohodě i žáci.

Postup:

1. Stávající skupinky mají před sebou sady kartiček s různými druhy zboží/potravin. To/ty lze pořídit ve více obalech, v menším množství obalů, i bez obalu.
2. Pro starší žáky pracovní list s obrázky bez nápovědy. Učitel ověří, že žáci ví, co znamená více/jedno kompozitní, jedno/více druhové.

3. A/ Náplasti (náповěda: rozdělené a jednotlivé dílky zvlášť zabalené (papír/plast+ještě v jednom balení (papír), nebo pás, který se musí ještě rozstříhat vložený do jedné papírové krabíčky);
 B/Náplně do myčky (náповěda: kapsle do myčky jednotlivě balené (plast) a dané do dalšího obalu (papír), sypký prášek v obale (krabici z papíru nebo z plastu), výroba vlastního prášku a uskladnění ve své nádobě na opětovné použití),
 C/ Svačina – rohlík se šunkou a jablko (náповěda: látkový ubrousek, plastová krabíčka na svačinu, jednorázové formy balení svačiny – papírová, plastová, hliníková folie),
 D/ Mléko (náповěda: nápojový karton (1; 1/2; 1/4 litru), plastová láhev, skleněná láhev, nádoba na vícero použití vhodná pro naplnění na mléko automatu),
 E/ bonbony (náповěda: v 1 pytlíku, balené zvlášť a dané do dalšího pytlíku, bezobalově do vlastní nádoby).
 Může být zohledněno třídění i podle jiných parametrů, například do skupin podle počtu obalů (jeden obal, více obalů, je možné koupit i bez obalu), kde je jeden obal, nebo více obalů, či mohou být bez obalu.
4. Skupinka vyplní tabulku pracovního listu. Žáci 3. tříd dostanou od učitele náповědu, žáci 4. - 5. tříd pracují bez náповědy.

Příklad obrázku:

www.google.cz/search?q=youtube+obrázky&rlz=1C2AVNG_enCZ

BONBONY

- Bonbony s jedním obalem
- Zabalené v konečném obalu
- Volné na váhu do vlastní nádoby na více použití

Závěr: Společná diskuze nad tématem

ZPŮSOB HODNOCENÍ LEKCE

Společná diskuze.

PODKLADY PRO JEDNOTLIVÉ AKTIVITY

Pracovní listy, kartičky s obaly potravin, nebo spotřebního zboží, PC.

www.youtube.com/watch?v=73sGgmZoMBQ, vyrobeno v Naturecare.

NADSTAVBA LEKCE

Školní (či domácí) hledání bezobalových obchodů

Cíl: Získat informace o obchodech, kde můžeme nakupovat bezobalově.

Metoda: Hledání, čtení, vlastní úvaha

Věková skupina: 4. - 5. třída

Časová dotace: 20 min.

Pomůcky: PC

Postup: Žák pomocí internetu získává informace.

1. Zjistí ve svém okolí, kde se dá nakupovat bezobalově a co se dá a nedá nakupovat bez obalu.
2. Kde se dají koupit bonbony z dózy, káva do hrnku, zmrzlina do termosky.
3. Je možné v okolí koupit mléko do konvičky, nebo do plastů (mlékové automaty).
4. Najdi recept na výrobu domácího másla, dá se vyrobit doma.
5. Najdi recepty na výrobu vlastních čistících výrobků (čištění oken, tekuté mýdlo, ...)

